

„Muszę przejrzeć dokumenta”

Tak zwróciła się do Wacława podstolina w „Zemście” hr. Fredry. Szlachcic ze znanego poloneza „Z wysokich Parnasów” określa chwile spędzone ze swoją ukochaną jako „najszcześniejsze dla mnie momenta”. Co łączy zakochanego Sarmatę i bogatą wdowę? Oboje stosowali tradycyjną liczbę mnogą. I choć wiele już słów łacińskiej etymologii, takich jak momenty i dokumenty, utraciło „a” w liczbie mnogiej, przyswoiwszy rodzime wzorce odmiany, to tę tradycyjną deklinację możemy nadal obserwować w wielu współcześnie używanych wyrazach: „fora”, „mitochondria” i... „akta”. Właśnie ten ostatni zdaje się prawdziwą zmorą genealogów, a nierzadko również i urzędników.

Kiedy czytam internetowe fora genealogiczne, zauważam, że niektórzy są często tak pochłonięci swoimi poszukiwaniami, że zapominają języka swoich własnych przodków. Przecinki odchodzą w niepamięć, duże litery stają się zbędne, a ogonki spowalniają przecież pisanie o ten cenny ułamek sekundy. Nie potrafię zrozumieć, dlaczego osoby ogłaszają – i to, o zgrozo, publicznie! – że szukają aktów swoich prababek. Gdy pierwszy raz natknąłem się na taki zwrot, uśmiechnąłem się, pomyślawszy że w odkrywczogenealogicznej euforii prawnukowi przydarzył się lapsus językowy. Jednak po zauważeniu całej wesołej gromadki niepoprawnie odmienionych wyrazów poczuwam się w obowiązku wyjawic naturę błędu.

Jeżeli ktoś szuka aktów swoich prababek, nie szuka tak naprawdę dokumentów, tylko dzieł sztuki. I to takich, których raczej nie umieściłby w rodzinnym albumie. Akty bowiem, w przeciwieństwie do akt, nie zawierają informacji o miejscu urodzenia, zdradzają za to sekrety konfekcji i figowego listka. I tak to dwa słowa o zupełnie innym znaczeniu i różnej odmianie brzmią we wszystkich przypadkach liczby pojedynczej identycznie. Taka jest o aktach całkiem naga prawda.

Przypadek	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
Mianownik	Akt cywilny	Akta cywilne
Dopełniacz	Aktu cywilnego	Akt cywilnych
Celownik	Aktowi cywilnemu	Aktom cywilnym
Biernik	Akt cywilny	Akta cywilne
Narzędnik	Aktem cywilnym	Aktami cywilnymi
Miejscownik	Akcie cywilnym	Aktach cywilnych
Wołacz	Akcie cywilny	Akta cywilne

Przypadek	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
Mianownik	Akt rubensowski	Akty rubensowskie
Dopełniacz	Aktu rubensowskiego	Aktów rubensowskich
Celownik	Aktowi rubensowskiemu	Aktom rubensowskim
Biernik	Akt rubensowski	Akty rubensowskie
Narzędnik	Aktem rubensowskim	Aktami rubensowskimi
Miejscownik	Akcie rubensowskim	Aktach rubensowskich
Wołacz	Akcie rubensowski	Akty rubensowskie